

LBRIS

We know
books

Nicolae Sârbu

POEZIA

Prin labirintul unei imposibile definiții

Postfață de Mirela-Ioana Dorcescu

LIMES
2024

Coperta: DINU VIRGIL

Culegere text: **Maria Iser, Nicolae Sârbu**

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a
României**

SÂRBU, NICOLAE

**POEZIA – Prin labirintul unei imposi-
bile definiții** / Nicolae Sârbu. – postfață de

Mirela-Ioana Dorcescu : LimesFlorești, 2024

ISBN 978-606-799-742-2

821.135.1.09

© Editura Limes, pentru prezenta ediție

Str. Castanilor, 3

407280 Florești – Cluj

Tel.: 0723/194022

Email: edituralimes2008@yahoo.com

www.edituralimes.ro

Cuprins

PREFAȚĂ LA UN FEL DE CARTE-ÎNDREPTAR.7 SCRISUL, „MEȘTEȘUG FĂRĂ PERECHE”, ÎNTR-O „CĂSNICIE INFERNALĂ”	19
SCRIITORUL, CA „SLUJITOR AL UNUI CHIN FRUMOS”	66
POETUL, UN NEFERICE „MÂNTUITOR DE CUVINTE”	93
POEZIA, PENTRU CARE „NU-I NIMIC PIERDUT”	157
POSTFAȚĂ.....	243

folosește și ce viitor mai poate ea avea în zilele noastre și ale generațiilor viitoare.

„Mi se pare mai importantă sau mai fascinantă, în această etapă a transformărilor de toate soiurile, viziunea aceasta transversală și directă a poeziei.” Este o convingere susținută de un curajos și lucid proiect cultural, aparținând lui Alex Ciorogar, directorul Editurii de poezie O.M.G. Un dram de speranță întru poezie ne poate da și o confesiune a lui Ioan T. Morar. Scriitorul bănățean ne redă aici o experiență culturală avută tot la New York, în The Library Hotel. Micul dejun se servește aici în Sala de Lectură, terasa de deasupra clădirii adăpostind un Bar al Poeților. Iar la Madrid, în Hotel Las Letras, amplasat într-o zonă unde se află redacții și tipografii, fiecare cameră are scris direct pe perete un citat sau o poezie dintr-un poet cunoscut.

Iată cum și în marile metropole ale lumii, unde semnele civilizației moderne sunt mult mai radicale și mai impozante decât cele din imediata noastră apropiere, putem regăsi inițiative uimitoare și oaze de frumusețe care să ne amintească și azi de perenitatea poeziei. De care încerc să mă apropiu și eu prin cartea de față, trecând prin labirintul unei imposibile definiții, într-un fel de carte-îndreptar, concepută ca o scară în patru trepte: *scrisul*, *scriitorul*, *poetul și poezia*. Plecăm la drum cu o ingenuă și timidă speranță că, totuși, nu pledăm pentru o cauză din start pierdută.

SCRISUL, „MEȘTEȘUG FĂRĂ PERECHE”, ÎNTR-O „CĂSNICIE INFERNALĂ”

Într-un volum tradus recent în românește, Alberto Manguel susține că „*Cititul este cea mai specific umană dintre toate activitățile creatoare*”. Evident, pentru a se putea concretiza respectiva prioritară activitate umană, putând fi considerată cultural creatoare, *trebuie mai întâi scris, pentru a avea ce citi*. Pentru că, iată, pe Internet, Ionuț Budișteanu consideră că „*Scrisul e big-bangul omenirii. Este cea mai importantă invenție a sufletului, pot circula liber gândurile, sentimentele, amintirile și credințele omului*”. În același timp, în aceeași ordine de idei, Tudor-Ștefan Rotaru apreciază la superlativ scrisul, pentru că prin el se manifestă și se propagă „darul cel mai de preț, care este gândirea umană”.

Tot pe Internet, o altă cercetătoare, Nicoleta Neșu, pornind de la Roland Barthes, face succinte considerații despre „scrisul de plăcere”. Oricând se vor găsi teoreticieni care, în acest context, subliniind nuanțat trăsăturile faptului de a scrie, de-a lungul secolelor, să pledeze convingător pentru avantajele „scrisului de mână”. Însă una dintre caracterizările cele mai tranșante privind importanța scrisului în istoria omenirii ne-o oferă poetul Tudor Arghezi: „*Scrisul născocit de oameni ca o zămislire din nou a lumii are o putere egală cu aceea exprimată în*

Geneză”. Ceea ce ne trimite, evident, la acel biblic: „la început a fost cuvântul”.

Dar pe noi aici și acum ne interesează un anume tip: *scrisul literar*. Cel care face legătura, asigură simbioza dintre scriitor și cititor. Cel care ne pune la îndemână cărțile pe care le citim și am vrea să știm cum apar ele în fața ochilor și minții noastre. Ce este, ce reprezintă el ? „*Scrisul ca o taină*”, așa își intitulează un articol cunoscutul eminescolog Nicolae Georgescu. Aici musai trebuind să amintim că Nicolae Manolescu are o carte de referință, care poartă titlul *Scrisul și cititul*. Profesorul și criticul literar definind astfel cele două activități drept „*îndeletniciri fondatoare*” ale omului trăitor într-un univers cultural verbal.

Într-o cronică literară la cartea *Mai-mult-că-trecutul*, care avea să fie ulterior jurizată drept cea mai importantă apariție editorială a anului 2023 în România, criticul Răzvan Voncu descoperă la Ana Blandiana „*scrisul ca o platoșă, scrisul ca un adăpost*”. Este autoarea care, în anii 1988-1989, atunci când fusese interzisă la publicare de cenzura comunistă, și-a păstrat cu demnitate și îndârjire verticalitatea morală și profesională, crezul ei de scriitor profesionist: „*Să scriu ce cred, să public ce scriu.*”

Fenomen complex, adesea contradictoriu, scrisul literar, cu trăsăturile, particularitățile, dramele, bucuriile și personalitățile sale, rămâne mereu de descoperit. Iar demersul de acum este o primă treaptă în încercarea mea, oarecum riscantă prin dificultate și complexitate, de a mă apropia de poezie, un prim pas spre înțelegerea și definirea drumului, deseori anevoios și dramatic, spre poezie,

ca țel al demersului nostru de față. Anticipând acum, trebuie precizat că vom găsi cele mai surprinzătoare atitudini și definiții ale scrisului literar.

Voi porni, aproape firesc, de la afirmația categorică a lui Kely, care întărește într-un fel cele subliniate la începutul acestor rânduri: „*Scrisu-i meșteșugul cel mai mare/ și nu-i găsești pereche pe pământ*”. Care se leagă, tot așa de firesc, de cele susținute de francezul Lamartine: „*Desigur, arta scrierii este cel mai minunat lucru din câte a născocit omul*”. Remarcând în plus că aici apare și cuvântul *artă*, prin care mai facem un pas spre țelul demersului nostru: poezia. Ideea de *lucru minunat* o exprimă convingător și romancierul Mario Vargas Llosa, deținător al Premiului Nobel. Așa cum susțin și alți mulți prozatori, dintre cei care prețuiesc și definesc *poezia*, la spusele cărora vom apela în cursul demonstrației noastre.

În revista bistrițeană „Mișcarea literară”, scriitorul Olimpiu Nușfelean amintește unele studii, pe baza indicilor statistici comparativi, privind accesarea on-line a unor site-uri profesionale în anii 2021 și 2022, din care reiese, surprinzător, că pe români îi interesează meseria de scriitor mai mult decât altele. Ei sunt convinși că scriind pot învinge mulțimea dramelor ce ne înconjoară azi. Interesant și cumva derutant apare faptul că foarte puțini, tot mai puțini, sunt dispuși să-și revendice rolul lecturii în a depăși aceleași greutăți. Doar astfel efortul, uneori sacrificiul celor care scriu capătă un sens vizibil, o finalitate.

Fosta mea colegă de grupă la Filologia clujeană, scriitoarea Dora Pavel, de data aceasta în calitate de reporter, își intitulează o carte de interviuri *Rege și*

ocnaș. Din culisele scrisului. Se confesează aici mai mulți condeieri, nume credibile în domeniul scrisului literar, fiecare aducându-ne în față alte dificultăți privind înțelegerea și practicarea acestei meserii, văzută din diverse unghiuri.

Extinzând aria de referințe, care desigur pot părea copleșitoare, pe măsură ce ne apropiem mai mult de subiect, vom descoperi nuanțe fundamentale, care se ascund după cortina *minunăției* scrisului. Tudor Arghezi vede în scris un „meșteșug blestemat și fericit”; Jean-Paul Sartre, „un refuz de a trăi”; Adrian Dinu Rachieru, „o vocație a nefericirii”; Franz Kafka, „o formă a rugăciunii”; Philippe Forest, „o amânare perpetuă a morții”; Liviu Rebreanu, „o zvârcolire crâncenă”; Norman Manea, „o boală fără leac”; Michel Butor, „o victorie împotriva morții”; Gheorghe Crăciun, „o boală care te roade pe dinăuntru”; Valeriu D. Cotea, „cea mai dificilă profesie”, Ioan T. Morar, „o umilință”. Caracterizări diverse și contradictorii, cu un pronunțat caracter subiectiv, aparținând unor personalități cu mai mare sau mai mică vizibilitate, care, în opinia mea de acum, trebuie mai întâi ascultate și pe urmă, cumpănind, vom aprecia care are mai multă credibilitate.

Eu însumi consideram cândva, prin titlul unei cărți, că viața și scrisul literar și ziaristic pot fi privite ca „O căsnicie infernală”. Și mai scriam, în altă parte, cu admirativă emoție, despre „mâna care scrie cu dinții”. Expresie inspirată de un exemplu tragic dintr-o carte a lui Gellu Dorian, *Tineri poeți români de dincolo de Styx*, tipărită în anul 1998. Cu totul uimitor, Constantin Dracsin, un tânăr artist botoșănean, handicapat fiind, picta și scria cu dinții!, reușind să publice astfel câteva cărți. Alături de el, în

aceeași memorabilă antologie, este amintită și Maria Anegroaie, care, învățând singură carte, până la treizeci și opt de ani a trăit și a scris într-un scaun cu rotile. Douăzeci și trei de ani a scris și Ioan Bran, din Satu Mare, imobilizat la pat fiind. Context în care aminteam, în textul „mâna care scrie cu dinții”, câteva nume cunoscute de mine, mai ales din Reșița, care prin artă, prin scris și pictură, învingeau fie un handicap, fie boli grave, greutăți ce păreau de netrecut.

„Scriu. Iubesc. Beau. Mor.” Prin aceste patru cuvinte, poetul reșițean Costel Stancu reușește să ne transmită trăirile sale esențiale, dramatice în fond, ca slujitor al scrisului literar. Și pentru el, ca pentru Ana Blandiana și atâția alții asemenea, „scrisul este forma de existență, singura posibilă”. Pentru că „a scrie înseamnă, de fapt, a da viață” (Bogdan Crețu). Scrisul poate fi, cum susține Remus Valeriu Giorgioni, „travaliu sublim și greșos, ca o naștere”. În scrisul ca act Herta Müller vede „un lucru intim, poate singurul care îți aparține”, care însă nu decurge linear, de la sine, fără accidente și riscuri, surprize și drame.

Motivațiile de a scrie sunt, desigur, diferite. Una esențială poate fi chiar faptul presant că din asta trăiești. Plecând de la exemplul unui trudit neobosit, ca prolificul romancier francez Honoré de Balzac, mort la 51 de ani, după numai un an de la căsătorie, ne putem întreba dacă scrisul te ajută sau te împiedică să trăiești. Deși Broch afirmă că scrisul poate fi un argument concret că ai trăit.

Însă ce-ar mai fi de zis când prozatorul columbian Gabriel García Márquez consideră scrisul, cel care i-a adus un meritat Premiu Nobel, drept „o profesie sinucigașă”? Iar prozatorul rus Mihail

LIBRIS | We know books

Șişkin, trăitor azi în Elveția, dimpotrivă, îl vede ca pe un act salvator, „o transfuzie de sânge”, pe când prozatorul româno-american Petru Popescu se confesează, fără nicio reținere, că scrisul „i-a salvat viața”. Salvator în timp etern s-a dovedit cu prisosință scrisul și în amintitele cazuri extreme ale „mâinii care scrie cu dinții”.

Și, așa cum sper că reiese din exemplele pe care le-am selectat în continuare pentru carte, scrisul, ca act trudnic de creație, poate fi definit între altele ca: *umilință, elevație, formă de existență, rugăciune, mântuire, un lucru riscant, o maladie, o pedeapsă etc.* Dar și ca un remediu sigur pentru starea de nefericire, cum de necrezut caută să ne convingă un scriitor de mare succes internațional ca Mario Vargas Llosa.

Voi încheia însă succintele mele însemnări de față cu două grăitoare și surprinzătoare exemple contrare. Primul ar fi cel al prozatoarei Herta Müller; cea născută într-un sat bănățean, Nițchidorf, absolventă de Filologie la Timișoara (1976), debutantă în România și emigrantă în Germania, unde a primit Premiul Nobel pentru Literatură. Însă, după o asemenea impresionantă carieră de scriitor, ea ne uimește cu această declarație: „*Mie nu-mi place să scriu!*”.

Ceea ce mă face să prețuiesc și mai mult exemplul lui Pavel Bellu, alt bănățean, originar dintr-un sat din zona Oravița, stabilit însă la Cluj și pe nedrept trecut într-un con de umbră. Grav bolnav, de fapt paralizat la pat, într-o scrisoare către poetul Gheorghe Azap, publicată în revista reșițeană „Reflex”, după ce a deprins scrisul cu mâna stângă, dreapta fiindu-i inertă, Pavel Bellu se mărturisea

cutremurător: „*Stau la orizontală și lucrez. Până am minte. Până plec.*”

- „Scriu de teamă să nu înnebunesc.” (**Georges Bataille**)
- „Scrie! Cronicar de umbre!” (**Ștefan Baci**)
- „Iată de ce scriu. Pentru că poezia începe de acolo, de unde ultimul cuvânt nu-l are moartea.” (**Odysseas Elytis**)
- „Cel puțin dacă ne va fi scris să ne prăbușim, să ne prăbușim scriind.” (**Mircea Eliade**)
- „Scrii nu ceea ce ți-ai dori să scrii, ci numai ce ești în stare să scrii.” (**Jorge Luis Borges**)
- „Nenorocul mai ales se scrie. Norocul se trăiește.” (**Ana Blandiana**)
- „Scrisul e o formă a rugăciunii.” (**Franz Kafka**)
- „Scrisul, ca și dragostea, e poezie.” (**Tudor Arghezi**)
- „Orice scriere e editare importantă în măsura în care e întunecată.” (**J.S. Swift**)
- „Fără să scriu precoce, nu cred că aş fi supraviețuit. Iată de ce de la vârsta mea de azi, copilăria se reduce la un singur element, scrisul. De ce? Pentru că scrisul mi-a salvat viața.” (**Petru Popescu**)
- „Nu scrie cineva cum voiește, ci, din nenorocire, cum poate.” (**Dante**)
- „De când moartea îi apare fiecăruia ca un sfârșit absolut, toată lumea scrie...” (**Emil Cioran**)
- „A scrie înseamnă a lupta. Cu ce, cu cine? Cu imaginile și convențiile, cu percepțiile și emoțiile existențiale, implicit cu tine însuși.” (**Gheorghe Grigurcu**)